

Міжнародний гуманітарний університет
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
Циклова комісія зі спеціальності Дизайн

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ВК. Каліграфія і лєттерінг у видавництві

Галузь знань	<u>02 Культура і мистецтво</u>
Спеціальність	<u>022 Дизайн</u>
Назва освітньо-професійної програми	<u>«Дизайн»</u>
Рівень освіти	<u>фаховий передвищий</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Викладач вищої категорії Петухова Тетяна Анатоліївна	+38 (050) 559-29-01	tetovanka@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Дисципліна "Каліграфія і лєттерінг у видавництві" охоплює вивчення теоретичних і практичних аспектів каліграфії та лєттерінгу як важливих складових графічного дизайну та типографії, особливо в контексті сучасного видавничого процесу. Студенти знайомляться з історією та еволюцією каліграфії, основними стилями письма, а також техніками і підходами до створення ефектних написів та декоративних шрифтів.

Програма включає освоєння основ каліграфії та лєттерінгу, що використовуються в графічному дизайні книг, журналів, плакатів, упаковок, реклами та інших видавничих продуктах. Особлива увага приділяється вивченню впливу каліграфічних традицій на сучасні типографські рішення та інтерфейсні елементи, а також поєднанню каліграфії з цифровими технологіями для створення унікальних шрифтів та графічних композицій.

Студенти вивчають не лише техніки письма, але й основи композиції, колірних рішень і практичні аспекти застосування каліграфії у видавничій справі. Окрім того, вони розвивають навички роботи з різними інструментами (від традиційних до сучасних цифрових), що дозволяє створювати оригінальні шрифти та тексти для найрізноманітніших медіа.

Ця дисципліна сприяє розвитку творчого підходу до роботи з текстом, вдосконаленню графічного мислення та формує глибоке розуміння значення каліграфії і лєттерінгу в сучасному дизайні.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ, ТА ДОСЯГНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- історія та еволюція каліграфії;
- види каліграфічних стилів та шрифтів;
- основні принципи композиції та розташування тексту в дизайні;
- роль каліграфії та леттерінгу у сучасному видавництві та графічному дизайні;
- як каліграфія і леттерінг інтегруються у створення книг, журналів, рекламних матеріалів та іншої поліграфії;
- новітні підходи до використання ручного письма та шрифтів у цифрових технологіях.

Уміння:

- виконання каліграфічних написів за допомогою різних інструментів (перо, кисть, маркери);
- створення букв і символів у різних стилях (класичні шрифти, декоративні варіанти, сучасний леттерінг);
- вміння правильно поєднувати текст з іншими елементами дизайну для створення гармонійних робіт;
- додавання каліграфії до графічних проєктів, таких як обкладинки книг, плакати, брендинг;
- створення каліграфічних елементів у графічних програмах (Adobe Illustrator, Photoshop);
- вміння оцифровувати написані вручну шрифти та працювати з векторними зображеннями.

Навички:

- вміння розробляти власні унікальні шрифти або варіації на основі традиційних стилів;
- оцінка доречності вибору конкретного стилю каліграфії для різних типів видань або маркетингових проєктів;
- вміння підготувати каліграфічні роботи для подальшої поліграфічної обробки (формати, роздільна здатність, кольори).

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90		42	48	3 (на основі БЗСО) 2 (на основі ПЗСО)	6 (на основі БЗСО) 4 (на основі ПЗСО)	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекц.	Практ.	Лаб.	Сам. роб.
Тема 1. Основи каліграфії: історія та техніка Типографіка та каліграфія: взаємодія шрифтів та дизайну	12		6		6
Тема 2. Різновиди каліграфічних шрифтів та їх застосування в дизайні Леттерінг: техніка створення оригінальних літер	12		6		6
Тема 3. Каліграфія та леттерінг у графічному дизайні Дигітальна каліграфія та леттерінг	12		6		6
Тема 4. Леттерінг: техніка створення оригінальних літер Використання каліграфії в книговидавництві	14		6		8
Тема 5. Техніка каліграфії для створення титульних сторінок та логотипів	14		6		8
Тема 6. Колір і композиція у каліграфії та леттерінгу Підготовка до друку: каліграфія та леттерінг в процесі видавництва	14		6		8
Тема 7. Сучасні тенденції в каліграфії та леттерінгу у видавництві	14		6		8
Загалом	90		42		48
Підсумковий контроль – залік					

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Здобувачі отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням платформ он-лайн навчання на основі інформаційних систем Moodle. Виконання практичних робіт та проведення індивідуального тестування, забезпечується за допомогою існуючих в університеті комп'ютерних класів, бібліотеки та платформ он-лайн навчання на основі інформаційних систем Moodle.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

Назва теми	Кількість годин
<p>Тема 1. Основи каліграфії: історія та техніка. Типографіка та каліграфія: взаємодія шрифтів та дизайну Презентація про розвиток каліграфії в різних культурах (Китай, Японія, Європа, арабські країни) з вказанням основних етапів розвитку та відомі постаті. За вибором трьох стилів каліграфії (наприклад, готичний, курсивний, унціальний) створення по три зразки для кожного стилю з використанням різних інструментів та матеріалів. Аналіз 5 прикладів використання каліграфії в сучасному дизайні з описом того, як шрифти та каліграфія взаємодіють для створення цілісного дизайну.</p>	6
<p>Тема 2. Різновиди каліграфічних шрифтів та їх застосування в дизайні. Леттерінг: техніка створення оригінальних літер Складання класифікації основних каліграфічних шрифтів з добром для кожної категорії прикладів та аналізом їх особливостей та використання в дизайні. Розробка власного дизайну алфавіту, використовуючи техніки леттерінгу. Створення зразків букв, звернувши увагу на форму, стиль та композицію.</p>	6
<p>Тема 3. Каліграфія та леттерінг у графічному дизайні. Дигітальна каліграфія та леттерінг Аналіз 10 прикладів графічних робіт, де використано каліграфію або леттерінг з описом к ці елементи впливають на загальний дизайн та сприйняття роботи. Створення цифрової композиції з використанням каліграфії або леттерінгу, використовуючи програмне забезпечення для графічного дизайну (наприклад, Adobe Illustrator або Procreate).</p>	6
<p>Тема 4. Леттерінг: техніка створення оригінальних літер. Використання каліграфії в книговидавництві Розробка та виконання проекту з створення оригінальних літер для афіші, плакату або обкладинки книги з використанням різних технік та матеріалів. Звіт про використання каліграфії у книговидавництві з наведенням прикладів книг з різних жанрів та періодів, де використано каліграфію для оформлення титульних сторінок, розділів або ілюстрацій.</p>	8
<p>Тема 5. Техніка каліграфії для створення титульних сторінок та логотипів. Створення дизайну титульної сторінки для книги або журналу, використовуючи техніки каліграфії із врахуванням композиції, кольору та шрифтів. Розробка логотипів для вигаданої компанії або продукту, використовуючи каліграфію з обґрунтуванням вибору стилю та технік.</p>	8

<p>Тема 6. Колір і композиція у каліграфії та леттерінгу. Підготовка до друку: каліграфія та леттерінг в процесі видавництва Створення серії каліграфічних робіт, експериментуючи з різними колірними поєднаннями з обґрунтуванням, як колір впливає на сприйняття вашої роботи. Розробка плакату, використовуючи каліграфію та леттерінг, приділяючи особливу увагу композиції з описом того, які композиційні прийоми були використані та чому.</p>	8
<p>Тема 7. Сучасні тенденції в каліграфії та леттерінгу у видавництві Дослідження сучасних тенденцій у каліграфії та леттерінгу з підготовкою звіту, де наведені приклади та аналіз сучасних робіт. Розробка концепту обкладинки книги або журналу, враховуючи сучасні тенденції в каліграфії та леттерінгу. Презентація власного проекту з поясненням вибору стилю та технік.</p>	8
Загалом	48

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Види контролю		Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювання.		80%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення заліку		20%
Методи діагностики знань (контролю)	Фронтальне опитування, робота у групах, розв'язання практичних завдань, залік	

8. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на практичних заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	30

Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виносяться на самостійне вивчення	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ ,	30
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота здобувача)			
1.3. Підготовка рисунків за заданою тематикою . Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка до виставок	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення якості виконаних робіт та результатів проведеної роботи та виставок	20
Разом балів за поточний контроль			80
Підсумковий контроль – залік			20
Загалом балів			100

9. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ

Рівень знань оцінюється:

– «відмінно» / «зараховано» А – від 90 до 100 балів. Здобувач виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, на заліку демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на практичних заняттях, під час яких виконував усі поставлені завдання та давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, виконав практичні роботи та завдання до самостійної роботи, проявляє активність і творчість у навчальній роботі;

– «добре» / «зараховано» В – від 82 до 89 балів. Здобувач володіє знаннями матеріалу на заліку, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на практичних заняттях, під час яких виконував усі поставлені завдання та давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, виконав практичні роботи та завдання до самостійної роботи, проявляє активність і творчість у навчальній роботі;

– «добре» / «зараховано» С – від 74 до 81 балів. Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу на заліку, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність виконаних практичних робіт та завдань до самостійної роботи та активність у навчальній роботі;

– «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Здобувач був присутній не на всіх практичних заняттях, на заліку володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність виконаних практичних робіт та завдань до самостійної роботи;

– «задовільно» / «зараховано» E – від 60 до 63 балів. Здобувач був присутній не на всіх практичних заняттях, на заліку володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, виконав не всі завдання до самостійної роботи;

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

– «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу;

– «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 1 до 34 балів. Здобувач не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100	A	Відмінно	Зараховано
82-89	B	Добре	Зараховано
74-81	C		
64-73	D	Задовільно	Зараховано
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно	Не зараховано
1-34	F		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Денисенко Ю., Мазніченко О., Колесникова П. Типографіка як основа дизайну друкованих видань / матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасного дизайну», Київ, КНУТД, 27 квітня 2022 р. С. 83-86 URL https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/21110/1/APSD_2022_V2_P083-086.pdf
2. Бережна О.Б., Андрющенко Т.Ю. Типографіка: навч. посібник. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця. 2021. 125 с.
3. Іваненко Т. О. Типографіка: Методичні вказівки для студентів спеціальності 022 Дизайн, ОПП «Графічний дизайн», «Мультимедійний дизайн». Х. : ХДАДМ, 2019. 40 с.
4. Лесняк Володимир. Відтворення шрифтової спадщини: 40 оригінальних шрифтів. К. :ArtHuss, 2020
5. Мітченко Віталій. Каліграфія: взаємовпливи шрифтів. Видавництво Laurus. 2018. 288 с.
6. Поліщук А. Творчі аспекти проектування акцидентного шрифту в дизайні реклами / А. Поліщук // Актуальні проблеми сучасного дизайну : збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (23 квітня 2020 р., м. Київ) : В 2-х т. Т. 2. Київ : КНУТД, 2020. С. 105-108.
7. Романенко Н.Г., Мусатенко А.М. Акцидентний шрифт як комунікаційний засіб спілкування / Сучасне українське мистецтво: концепти, стратегії, візуальні практики: збірник матеріалів VII Всеукраїнської науково-практичної конференції, Черкаси, 11-12 листопада 2021 року

8. Сбітнева Н. Ф. Історія графічного дизайну. Харків : ХДАДМ, 2014. С. 38-40
9. Стівен Геллер, Сеймур Кваст. Графічні стилі. Від вікторіанців до хіпстерів. К. : ArtHuss, 2019
10. Тихонюк В. І. Естетика та техніка каліграфії у сучасному дизайні шрифту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://intkonf.org/tihonyuk-v-i-estetika-ta-tehnika-kaligrafii-u-suchasnomu-dizayni-shriftu/>
11. Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбута. Харків: Видавець Олександр Савчук, 2020

Допоміжна

1. Андрієнко В.С. Шрифтологія сьогодні і вчора: підручник. Київ, 2003.
2. Ковалишин Г.М. Конспект лекцій з курсу «Комп'ютерна типографіка». Львів: УАД, 2001.
3. Шевченко В. Е. Графічна організація друкованого тексту та його художня інтерпретація засобами складання: у 2 т. Наукові записки Інституту журналістики. 2001. 53-69 с.
4. Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання . Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики. За заг. ред. В. В. Різуна. Київ, 2003. 344 с., табл., рис.
5. Шевченко В. Е. Видавнича марка (логотип) як фірмовий знак видавця. Друкарство. 2004. № 3 (56). 43-45с.
6. Шевченко В. Е. Оформлення сучасного газетного видання: посібник/ За заг. ред. В. В.Різуна. Київ, 2003. 344 с.
7. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування: тексти лекцій для студентів відділення «Видавнича справа та редагування». Київ:
8. Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2005. 254 с.
9. Шевченко В. Е. Художньо-технічне редагування різновидів текстового матеріалу: Текст лекції для студентів Інституту журналістики. Київ: Інститут журналістики, 2006. 91 с.
10. Шевченко В. Е. Характеристика шрифту як способу поліграфічного відтворення тексту: конспект лекцій для студентів відділення «Видавнича справа та редагування» з курсу «Шрифтознавство». Київ: Інститут журналістики, 2005. 106 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Українські ресурси про типографіку та каліграфію www.2d.lviv.ua/ukrajinski-resursy-pro-typohrafiku-ta-kalihrafiyu/
2. Каліграфія, лінтерінг і типографіка: літерне мистецтва <http://poradumo.com.ua/288099-k-220/>
3. Монограма <https://senior.ua/articles/scho-take-monograma--chim-vona-vdrznyatsya-vd-venzelya-igaturi--ekslbrisa>
4. Принципи типографіки. Навчальний посібник з типографіки <https://issuu.com/annpassword/docs>
5. Шрифти для дизайнерів <https://prodesign.in.ua/articles/toolz/fonts/>
6. 10 найкращих проєктів шрифтів <https://prjctr.com/mag/rentafont>
7. Каталог шрифтових програм фірми Adobe Adobe Type Products : веб-сайт. URL: www.adobe.com/type/typeprod.html (дата звернення 30.09.2022)
8. Короткий путівник по шрифтових технологіях Microsoft. Microsoft Typography : веб-сайт. URL: www.microsoft.com/typography (дата звернення 03.10.2022)
9. Офіційний сайт програмного забезпечення Adobe. Adobe: веб-сайт. URL: <https://www.adobe.com/ua/> (дата звернення 20.01.2023)